

Alexandru Ioan I

Guvernul lui Dumnezeu și voința Națională

Domniile Principatelor Unite

DIRECȚIA JUDEȚEANĂ

TULCEA

A ARHIVELOR NAȚIONALE

la Departamentul de Instrucțiune Publică N° 17010

55 ANI DE EXISTENȚĂ

Prințul de la 4. Octombrie curent

Anul decretării și decretării

Art. I. Regulamentul pentru administrarea Arhivelor din România precum și Statutul impozitelor de cheltuieli necesare acestui serviciu a aprobat și de Noi precum și urmări

Titlu I.

Organizarea Serviciului

Art. I. În Arhivele Statului se depun toate actele de interes public, a căror conservare se va socoti de folos, și care nu mai sunt trebuincioase serviciului Ministerelor și organelor centrale ori generale dependente de acestea

Art. II. Serviciul Arhivelor Statului se împarte în

1. Despărțirea Istorică **2008** administrației publice

2. — de stat și administrației judecătorești

Autor: Postelnicu Valentina

Coperta 1 : Regulamentul pentru administrarea Arhivelor
din România semnat de domnitorul Alexandru
Ioan Cuza la 31 octombrie 1862

Coperta 2: Primele imobile în care a funcționat D.J.T.A.N.

**DIRECȚIA JUDEȚEANĂ TULCEA
A ARHIVELOR NAȚIONALE**

55 ANI DE EXISTENȚĂ

De Ziua Arhivelor Naționale - 31 octombrie

DIRECȚIA JUDEȚEANĂ TULCEA
A ARHIVELOR NAȚIONALE
55 ani de existență

În istoria vieții instituționale din România , Arhivele Naționale ocupă un loc de frunte definit prin activitatea îndelungată pe tărâm cultural, științific , social.

“Arhivele Naționale sunt marile depozitare ale memoriei colective, locul unde se păstrează-pentru prezent și viitorime- zestrea spirituală a națiunii consemnată în documente, izvoare ale reconstituirii proceselor istorice și sociale. Arhivele reprezintă, în consecință, pentru societate o bancă de date în baza căreia ea poate reconstitui faptele înaintașilor și, de asemenea, motivațiile lor. Ele sunt, totodată, o “ carte de învățătură”, dezvăluind marile izbânzi, dar și marile erori și ajutând astfel în alegerea celei mai bune căi. Documentele pe care le conțin sunt departe de a fi petice de hârtie, nefolositoare, deoarece, dimpotrivă, conțin în ele viața trecută comprimată și oferă temei de reflecții pentru cea prezentă.

Arhivele merită prețuire și respect din partea fiecăruia, străduințe neîncetate pentru apărarea , conservarea și, mai ales, integrarea lor , ca o instituție fundamentală a existenței naționale, la loc de cinste în societatea noastră” aprecia renumitul academician Dan Berindei.

Conform prevederilor Regulamentului Organic al Țării Românești, la 1 mai 1831 a luat ființă la București Arhiva Statului sub supravegherea Ministerului din Lăuntru (de Interne) iar în Moldova , la Iași, pentru Moldova s-a creat instituția similară la 1 ianuarie 1832 pe baza Regulamentului Organic al Moldovei subordonată Ministerului Justiției. Așa s-a constituit una din cele mai vechi instituții de cultură din Țările române.

După unirea Principatelor din 1859, prin ordonanța domnească din 4 aprilie 1964 se înființează la București Direcția Generală a Arhivelor Statului care va funcționa în cadrul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, aproape un secol.

Instituția Arhivelor s-a condus până în anul 1925 după Regulamentul Arhivelor Statului din 1872 prin care se arată printre altele că în Arhivele Statului se depun cu inventare actele de interes public care nu mai sunt trebuincioase ministerelor sau autorităților dependente de ministere.

Prin Legea pentru organizarea Arhivelor Statului din 1925, pe lângă Direcția Generală din București ce funcționa și ca Direcție Regională pentru Muntenia și Dobrogea s-au mai înființat patru direcții regionale: la Iași pentru Moldova, Cluj pentru Transilvania, Chișinău pentru Basarabia și Cernăuți pentru Bucovina. Prin această Lege se introduce dreptul de control asupra arhivelor publice, se interzice distrugerea sau înstrăinarea documentelor fără aprobarea Arhivelor Statului.

Legea organizării administrației teritoriale din anul 1950 a determinat reorganizarea Direcției Generale a Arhivelor Statului inclusiv a unităților sale din teritoriu. Prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 472/1951 a fost abrogată Legea din 1925, iar Direcția Arhivelor Statului este reorganizată. Astfel unitățile Arhivelor Statului din țară poartă denumirea de servicii regionale cu sediul în orașele reședință de regiune, având în subordine un număr de filiale cu sediul în orașele de reședință raionale. Ca urmare și în orașul Tulcea se va înființa Filiala Arhivelor Statului Tulcea, dar a început să funcționeze din anul 1953. În perioada 1953-1957 a fost subordonată Serviciului Regional Galați, apoi în cadrul Serviciului Regional Constanța până în anul 1968.

Printre alte atribuții ale Arhivelor Statului stipulate prin H.C.M. 472/1951 erau acelea de îndrumare și control asupra modului de organizare , conservare, selecționare a arhivelor de la instituții și întreprinderi, stabilind totodată durata de păstrare a documentelor create de acestea.

Prin Decretul nr. 353/1957 se pun bazele Fondului Arhivistic de Stat având ca unic administrator Direcția Generală a Arhivelor Statului .

Ca urmare a împărțirii administrativ-teritoriale realizată în baza Legii nr. 5/1968, în fiecare capitală de județ se va înființa câte o filială a cărei activitate a fost restrânsă la nivelul județului.

Noile realități ale țării reclamau modificarea legislației arhivistice. Astfel prin Decretul nr. 472/1971 privind Fondul Arhivistic Național s-a extins autoritatea și controlul Arhivelor Statului asupra tuturor documentelor inclusiv ale cultelor și persoane fizice și s-au stabilit obligațiile creatorilor și deținătorilor de arhive privind evidența, selecționarea, păstrarea, folosirea și depunerea documentelor cu valoare istorică la Arhivele Statului.

Prefacerile majore din societatea românească de după Revoluția din decembrie 1989 au determinat și adaptarea legislației arhivistice la noile realități ale țării.

Astfel Legea nr. 16/1996 a marcat trecerea de la Arhivele Statului la Arhivele Naționale ceea ce înseamnă nu numai o schimbare de denumire ci și o lărgire considerabilă a rolului acestei instituții în societatea românească.

În viața cultural-științifică, Arhivele Naționale au constituit și constituie un sprijin de seamă pentru istoriografia românească prin publicarea multor volume de documente, lucrări de specialitate, studii, având la bază documente de arhivă.

În viața culturală Arhivele Naționale sunt o prezență activă prin articolele în presă, sesiuni și comunicări științifice, expoziții documentare, emisiuni la posturile de televiziune și radio, etc.

În decursul existenței sale Arhivele Naționale s-au dovedit a fi o instituție națională prin patrimoniul pe care îl administrează și prin misiunea pe care o îndeplinește.

POPULAȚIA ȘI ARHIVELE JUDEȚULUI TULCEA ÎN PERIOADA STĂPÂNIRII OTOMANE 1484-1878

Ținutul nord-dobrogean ca de altfel întreaga provincie dintre Dunăre și Mare - Dobrogea, constituie o parte integrantă și unitară a vetrei carpato-dunăreano-pontice a cărei istorie este adânc ancorată în istoria patriei.

Faptele de vitejie ale românilor sub conducerea lui Mircea cel Bătrân care se intitula în documentele vremii „*Mare voievod și domn stăpânind și domnind peste toată țara Ungrovlahiei și Almașului și Făgărașului Herțeg și domn al Banatului și Severinului și pe amândouă părțile pe toată Podunavia mică și până la Marea cea Mare și stăpânitor al cetății Dârstorului*” a întârziat cucerirea Dobrogei de către turci. Stăpânirea lui Mircea cel Bătrân asupra Dobrogei a însemnat integrarea deplină a acestui teritoriu în viața economică, socială și politică a Țării Românești și întărirea elementului autohton. Cu toate că după anul 1484 Dobrogea e cucerită în întregime de către turci, în titlul unor urmași ai lui Mircea cel Bătrân continuă să fie menționată Dobrogea, ceea ce dovedește permanentizarea conștiinței de neam și teritoriu.

Stăpânirea otomană în această provincie urmată de colonizarea masivă cu elemente turco-tătare nu a putut schimba structura etnică a populației.

Existența continuă a unei populații românești în Dobrogea este atestată de mărturii scrise chiar din secolul al XIV lea. Astfel, la 1464, așa cum scrie cronicarul bizantin

Ducas, la Lycostamo (în Delta Dunării) exista o populație românească atestată și la 1493 de Cronica de la Nuremberg unde se arată că ” în *Insula Peuce* (denumire arhaizată care desemna Ostroavele Deltei) *vestită la cei vechi, au așezări și în Tracia*¹”.

La anul 1603 raguzanul Aloisio Radibtrat, compara localitatea Dăeni cu un oraș mare în care se adunaseră multe mii de români cu familiile lor fugiți de tirania foștilor domni ai Moldovei și Țării Românești².

De asemenea, vestitul călător turc Evlya Celebi, nota în jurul anului 1657 existența în orașul Isaccea a valahilor și moldovenilor³.

În anul 1850, vestitul agronom Ion Ionescu de la Brad găsea în părțile de centru și de nord ale Dobrogei, 71 de sate românești cu 28000 suflete, afirmând că nu este sat în care să nu vezi în miniatură Dacia și înfrățirea tuturor românilor.

În demersurile sale oficiale pentru integrarea Dobrogei la România, în 1878, ministrul de externe Mihail Kogălniceanu argumenta “*românii încă din timpurile străbune, unde sub numele de dăcieni, alții prin migrațiuni succesive din patria mamă sunt naționalitatea cea mai veche statornicită în Dobrogea, iar limba lor este cea mai răspândită și servește ca limbă de comunicare între celelalte naționalități*”⁴.

Cucerirea Dobrogei de către turci 1484, a avut printre altele drept urmare desființarea instituțiilor românești și înlocuirea lor cu instituții otomane.

¹ Tudor Mateescu, Permanența și continuitatea românilor în Dobrogea, București 1979,p.20

² Constantin Cioroiu, Călători la Pontul Euxin, București, 1984, p. 81

³ Tudor Mateescu, Op. Cit., p. 29-

⁴ Gligor Stan, Particularități ale organizării administrative și judecătorești a Dobrogei la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea în “Culegere de referate”,Direcția Generală a Arhivelor Statului, vol.II , București, 1974,p.24

Eparhiile ortodoxe au fost singurele instituții recunoscute de puterea centrală otomană pentru populația creștină din Dobrogea. Fiecare biserică deținea o arhivă proprie la baza căreia era autorizația de construire (Irade) care trebuia obținută din partea autorităților otomane. Lăcașurile de cult au emis în limba română condici parohiale încă din secolul al XVIII-lea⁵.

La biserica din Azacelău (azi I. C. Brătianu) Nicolae Iorga a găsit o importantă condică de pomeni cuprinzând sumele sau produsele donate începând cu anul 1859, de un mare număr de români dobrogeni pentru construirea bisericii din Alibeichioi (azi Izvoarele)⁶.

Cele mai multe arhive bisericești din Dobrogea au pierit în timpul războaielor ruso-turce, când bisericile ortodoxe erau în mod sistematic prădate și incendiate de trupele neregulate turcești⁷.

Arhive de mare însemnătate au creat mănăstirile românești din Dobrogea și în primul rând Mănăstirea Cocos înființată în 1833 de către un grup de călugări din Țara Făgărașului⁸. Deși avem știri despre constituirea unor arhive de către Eforia bisericii Sfântul Nicolae din Tulcea și de Arhiepiscopia Tulcea, din păcate nu se mai știe nimic de soarta lor. S-au pierdut fără urmă arhivele școlilor românești care începând din anul 1860 au luat ființă în majoritatea orașelor și satelor provinciei ca și arhivele altor instituții ale românilor dobrogeni⁹.

⁵ Tudor Mateescu, Arhivele din Dobrogea în timpul stăpânirii otomane în "Revista Arhivelor", nr 1-2, 1974 p.235

⁶ Ibidem p.234

⁷ Ibidem p.235

⁸ Arhimandrit Roman Sorescu, Mănăstirile Dobrogei, București, 1914 p.16

⁹ Tudor Mateescu, Arhivele în Dobrogea..., p.235

Desființarea instituțiilor românești și înlocuirea lor cu instituțiile otomane au făcut ca arhivele create în Dobrogea în această perioadă să fie scrise în cea mai mare parte în limba turco-osmană iar conținutul lor să reflecte în primul rând punctul de vedere al stăpânitorilor¹⁰.

Într-un studiu privind arhivele dobrogene din această perioadă, întocmit de renumitul arhivist Tudor Mateescu, se prezintă următoarea situație:

Împărțirea administrativă a Dobrogei ca și denumirea și conținutul instituțiilor locale au suferit numeroase modificări de-a lungul celor aproximativ 460 ani de stăpânire otomană. Teritoriul Dobrogei era împărțit în kâzale în fruntea fiecăreia se afla un kâdiu, persoană care deținea mai multe atribuții: administrative, judecătorești, religioase. Orașele erau conduse de un administrator numit kethuda ajutat de un serdar de ieniceri, un subași (șeful poliției) și de un mulhesisib (contabil). În fiecare port se găsea un gumeruk (intendent vamal). Ei erau subordonați celor doi mari cârmuitori ai provinciei: un vali (guvernator) cu sediul la Silistra și un serașker (șef militar) care își avea reședința la Babadag sau la Isaccea.

În anul 1864 se creează vilayetul Tuna (Dunărea) format din mai multe sandjakuri pentru multe din cazalele Dobrogei. În fruntea sandjacului se găsea un mutesarif (subguvernator) iar cazalele erau conduse de un caimacan. Orașele mari aveau în frunte un mudir, un consiliu comunal și un comandant al poliției. Se înființează totodată mai multe instanțe de judecată cât și tribunale comerciale la Tulcea și Constanța.

Toate aceste instituții au creat arhive care constituie izvorul principal al istoriei Dobrogei. Ele cuprindeau poruncile și diplomele întărite cu monograma imperială, scrisorile și poruncile vizirale, acte religioase sau alte corespondențe. Fiecare instituție crea diferite condici pentru transcrierea unor înscrisuri sau pentru diferite însemnări.

¹⁰ Tudor Mateescu, Documente privind istoria Dobrogei, (1830-1877), București, 1975 p.5

Cele mai multe arhive din Dobrogea despre care avem știri sigure sunt cele ale orașelor și porturilor. Fiecare dintre ele dispunea de un regulament vamal, cuprinzând cuantumul taxelor ce trebuiau percepute pentru toate mărfurile care intrau și ieșeau din oraș sau port ca și pentru vânzarea lor pe piață.

La Silistra , unde era reședința guvernatorului Dobrogei s-a organizat un depozit general de arhivă pentru actele mai importante. În două documente ale Țării Românești din 1764 pentru delimitarea unor moșii care se învecinau cu raiaua Brăilei, se spunea că la această hotărnicie se folosea un hatisșerif aflat "la chiutucul Durostorului" adică în arhivele de la Silistra.

Arhive importante au creat și așezămintele ecleziastice musulmane din Dobrogea mai ales cele care au fost înzestrate cu bunuri imobiliare pentru donații pioase numite vakuf. Cel mai vechi vakuf al provinciei a fost cel creat de sultanul Baiazid II cu prilejul expediției din 1484 împotriva Moldovei ca danie pentru moscheia și mausoleul pe care le-a construit la Babadag în amintirea lui Sarî Saltîk Baba, legendarul întemeietor al orașului. De la acest așezământ s-au păstrat un defter de la sfârșitul secolului al XVI lea și două documente din secolul al XVII lea, toate aflate în prezent în arhivele turcești . Tot la Babadag a fost creat la 1610 un nou vakuf de către generalul turc Gazi Ali Pașa în favoarea geamiei, ctitorie aflată și azi în centrul orașului. Așezămintele monahale mahomedane , posedau de asemenea arhive , așa cum era cel de la Bașpunar (azi Fântâna Mare) unde pe la 1910 se găsea un perat (diplomă) din anul 1777. O mare parte din arhivele acestor instituții otomane a pierit cu prilejul războaielor ruso-turce care au bântuit teritoriul Dobrogei începând din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și care au provocat mari distrugerii în această provincie. La 1877 un martor ocular consemna după cucerirea orașului Măcin de către trupele ruse, distrugerea arhivei căimăcăniei, care se afla la konağ (reședința caimacanului). Alteori documentele erau ridicate de părțile inamice învingătoare. La sfârșitul lui aprilie 1877 după izbucnirea războiului care avea să

Cele mai multe arhive din Dobrogea despre care avem știri sigure sunt cele ale orașelor și porturilor. Fiecare dintre ele dispunea de un regulament vamal, cuprinzând cuantumul taxelor ce trebuiau percepute pentru toate mărfurile care intrau și ieșeau din oraș sau port ca și pentru vânzarea lor pe piață.

La Silistra , unde era reședința guvernatorului Dobrogei s-a organizat un depozit general de arhivă pentru actele mai importante. În două documente ale Țării Românești din 1764 pentru delimitarea unor moșii care se învecinau cu raiaua Brăilei, se spunea că la această hotărnicie se folosea un hatișerif aflat "la chiutucul Durostorului" adică în arhivele de la Silistra.

Arhive importante au creat și așezămintele ecleziastice musulmane din Dobrogea mai ales cele care au fost înzestrate cu bunuri imobiliare pentru donații pioase numite vakuf. Cel mai vechi vakuf al provinciei a fost cel creat de sultanul Baiazid II cu prilejul expediției din 1484 împotriva Moldovei ca danie pentru moscheia și mausoleul pe care le-a construit la Babadag în amintirea lui Sarî Saltîk Baba, legendarul întemeietor al orașului. De la acest așezământ s-au păstrat un defter de la sfârșitul secolului al XVI lea și două documente din secolul al XVII lea, toate aflate în prezent în arhivele turcești . Tot la Babadag a fost creat la 1610 un nou vakuf de către generalul turc Gazi Ali Pașa în favoarea geamiei, ctitorie aflată și azi în centrul orașului. Așezămintele monahale mahomedane , posedau de asemenea arhive , așa cum era cel de la Bașpunar (azi Fântâna Mare) unde pe la 1910 se găsea un perat (diplomă) din anul 1777. O mare parte din arhivele acestor instituții otomane a pierit cu prilejul războaielor ruso-turce care au bântuit teritoriul Dobrogei începând din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și care au provocat mari distrugerii în această provincie. La 1877 un martor ocular consemna după cucerirea orașului Măcin de către trupele ruse, distrugerea arhivei căimăcăniei, care se afla la konak (reședința caimacanului). Alteori documentele erau ridicate de părțile inamice învingătoare. La sfârșitul lui aprilie 1877 după izbucnirea războiului care avea să

aducă reintegrarea Dobrogei la patria mamă, autoritățile din Tulcea, după cum raporta reprezentantul României în acest oraș, au expediat toate arhivele lor la Istanbul. La fel au procedat foarte probabil și instituțiile din celelalte orașe ale provinciei. La 1879 se știa că arhivele tribunalelor comerciale de la Tulcea și Constanța au fost evacuate din Dobrogea, împreună cu arhivele instituțiilor administrative.

În 1880 când guvernul român a trecut la verificarea titlurilor de proprietate imobiliară în Dobrogea, pe lângă comisia centrală însărcinată cu această operațiune a fost atașat un funcționar turc trimis de guvernul otoman cu registrele arhivei imperiale. Acest lucru a fost necesar datorită faptului că cele mai vechi condici în care fuseseră înscrise aceste titluri nu se mai găseau pe teritoriul Dobrogei. Ca urmare a acestei evacuări o bună parte din arhivele create de instituții otomane din Dobrogea se află în prezent în Turcia. Alte documente au ajuns în Bulgaria unde au fost evacuate, în speranța că această țară va rămâne în continuare o provincie otomană. Astfel la Biblioteca națională "Chiril și Metodiu" din Sofia se găsesc fonduri întregi ale instituțiilor otomane din Dobrogea.: fondul sandjaciului Tulcea cu 4738 piese din secolele XVII-XIX; fondul Babadag cu 11761 piese din secolele XVII-XIX, fondul Măcin cu 206 piese din aceleași secole, fondul Sulina cu 562 piese, fondul Mahmudia cu 9 piese din secolul XIX. Cu toate acestea o parte din arhivele instituțiilor administrației locale a rămas în Dobrogea. După reintegrarea acestei provincii la România materialele respective, constând în principal din 562 condici au intrat în depozitele Arhivelor Naționale București. Cele mai multe sunt registre financiare și copii de pe firme, porunci vizirale, corespondența șefilor administrației din Tulcea, Sulina, Babadag¹¹.

Registrele turcești (defter) din anii 1543 și 1584 ce conțin evidența pe sate a sarcinilor militare ce reveneau populației musulmane colonizate în ținut cât și registrul din 1573 care enumera satele obligate să predea Porții un anumit

¹¹ Tudor Mateescu, Arhivele în Dobrogea..., p. 229-239

număr de oi, constituie până în prezent printre primele izvoare documentare ce atestă existența localităților dobrogene, bineînțeles cu toponime turcești provenite din cancelaria otomană¹².

Orașul Tulcea este atestat documentar pentru prima dată într-un registru vamal otoman din anul 1506 în care este menționat ca fiind “un important centru în comerțul de tranzit”¹³.

Dintre documentele turcești emise de autoritățile otomane, Direcția Județeană Tulcea a Arhivelor Naționale deține 3 irade emise de sultanii Abdul Medjid și Abdul Aziz, pentru construirea bisericilor Sfinții Voievozi” din Isaccea (1884), “Sfinții voievozi” din Chilia Veche(1854) și “Schimbarea la Față” din Tulcea (1870).

Iată și traducerea iradei pentru biserica din Chilia Veche, traducere făcută de prefectura Tulcea la 10 februarie 1890 și aflată în arhiva Parohiei din localitate:

“Decret Imperial

(ss)

Sultan İbîi Sultan Abdul Migit –han.

Prin grația lui Dumnezeu și voința mea Împăratul Turciei: La toți de față și viitor sănătate.

Având în vedere raportul Excelenței sale Raşid Bei subguvernatorul Sulinei și Președintele Consiliului Seri și membrilor acelui consiliu Seri în care raport se cuprinde următoarele: Populația creștină din Cazac Chioi, care comună este compusă din una sută de case și mai bine și situată în apropierea locului destinat pentru restabilirea unor musulmani, adică lângă Chilia Veche, sus zisa

¹² Anca Gheață, Toponimie și geografie-istorică în Dobrogea medievală și modernă în “Memoriile Secției de științe istorice a Academiei R.P.R.”, seria III, Tomul II, 1980,p.29-30

¹³ Aurel Stănică, Tulcea-un centru economic la Dunărea de Jos în secolul al XVI-lea în Peunce ,serie nouă, II , Tulcea, 2004 p.200

populațiune făcând plângere către numitul guvernator prin maslata cum că dănșii neavând nici popi, nici biserica lor și din cauza aceasta samenii creștini întâmpină cele mai mari greutăți, pentru a trece mai întotdeauna dincolo de Dunăre cerând cu umilință de a le da un teren, vacuful spre a-și construi o biserică în suszisa comună.

Văzând cererea supușilor mei.

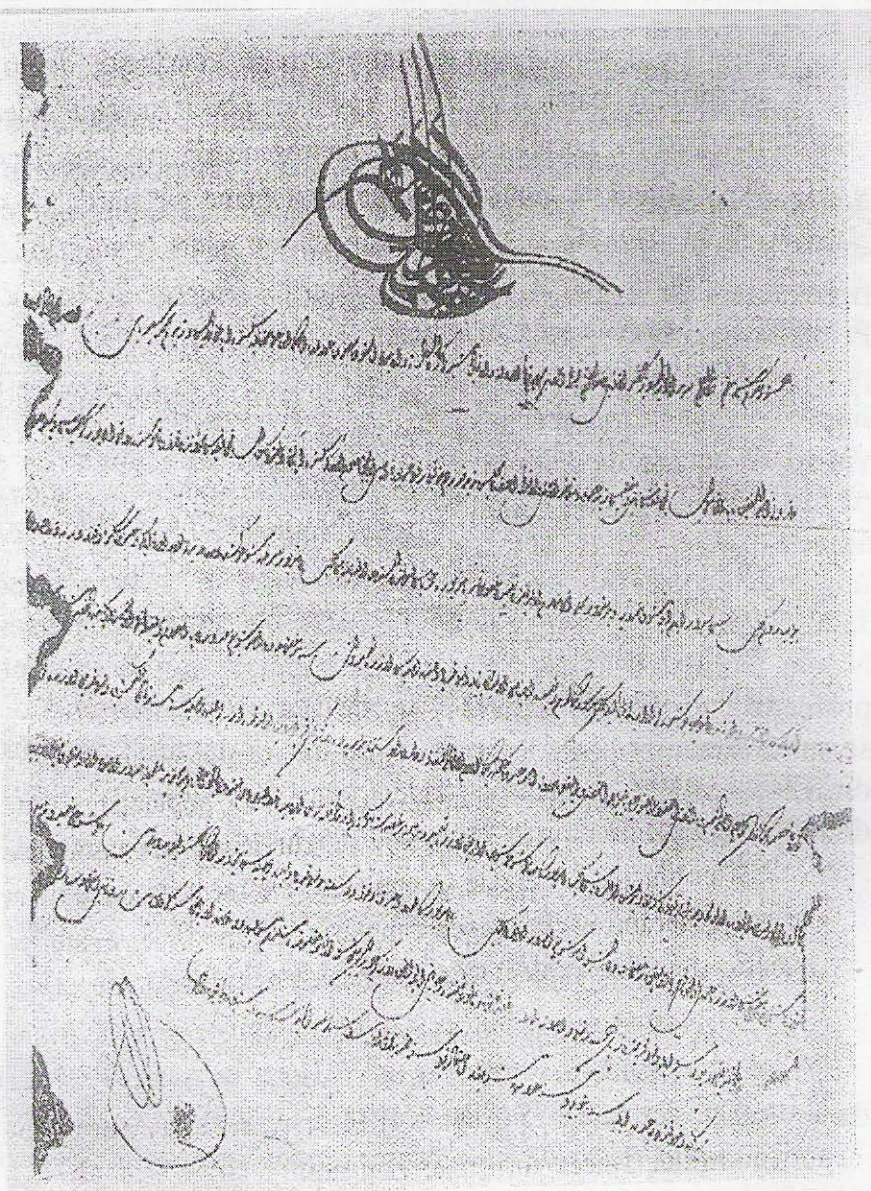
Pentru care ordon prin acest decret al meu spre a se da de către cei în drept numiților mei supuși creștini cu vacuful de douăzeci și unu arșini lungime, doisprezece lungime și patru arșini înălțimea scărilor acestei biserici, dându-li-se totodată și un venit de lei 600 până la 700 lei anual pentru întreținerea vorbitei biserici din veniturile mele din care venit nimeni nu va fi în drept a (se) atinge ci numai epitropia care va fi (a) acelei biserici, precum nici (de) zisa biserică, nu va fi atinsă de nimeni, nefiind voia mea!

*Data în Sarai împărătesc la fi ani Regep /anul 1275/1858;
Constantinopol Ministrul Domeniilor*

(ss) Omer"

De asemenea în depozitele Arhivelor Naționale Tulcea se mai păstrează câteva tapiuri (acte de vânzare-cumpărare) din anii 1869-1873 încheiate de tribunalul mahomedan privind unele proprietăți din mahalaua Ceair din Tulcea

Acestea fiind situațiile pentru care Direcția Județeană Tulcea a Arhivelor Naționale deține foarte puține documente din perioada stăpânirii otomane, considerăm că numai prin aducerea de microfilme de pe arhivele ajunse în străinătate și cercetarea lor am reuși să reconstituim trecutul Județului Tulcea sub toate aspectele.

1844. Irade (autorizatie) dată de sultanul Abdul Medji pentru construirea bisericii „Sfinții Voievozi” din Isaccea

ARHIVELE JUDEȚULUI TULCEA ÎN PERIOADĂ 1879-1918

Pentru a prezenta situația arhivelor tulcene din această perioadă se cuvine a arăta principalele măsuri legiferate de statul român pentru organizarea administrativă, juridică, financiară a Dobrogei după reunirea cu România.

Primele acte normative elaborate de guvernul român aveau puterea de lege : Regulamentul pentru stabilirea și perceperea impozitelor, Regulamentul pentru organizarea serviciului vamal, al consiliilor generale și al administrației domeniilor și pădurilor statului¹⁴. Conform Regulamentului de organizare administrativă din 14 noiembrie 1878, Dobrogea era împărțită în trei județe. Tulcea, Constanța și Silistra nouă. Județul Tulcea cuprindea ocoalele (plășile) Babadag, Tulcea, Măcin, Sulina cu Insula Șerpilor. La conducerea județului era prefectul ca reprezentant al Guvernului numit de domn. Lui i se subordonau polițiile și primăriile . Iată și decretul domnesc din 13 noiembrie 1878 de numire a personalului administrativ de la Prefectura Județului Tulcea:

“Carol I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională

Domn al Românilor

La toți cei de față și viitor sănătate

*Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la
Departamentul de Interne sub nr. 19692*

*Având în vedere Domina Noastră ordonanța cu Nr. 2533 din
13 noiembrie curent*

Am decretat și decretăm:

¹⁴ *** Monitorul Oficial nr.254 din 15/27 noiembrie 1878

Art. 1 Sunt numiți în funcțiuni administrative și polițienească în județul Tulcea persoanele următoare:

Prefectura

*Prefect D.L. George M. Ghica fost ministru;
Director N. Burehi fost membru de Curte și director de
Minister
Șef de birou V.E. Teodoru
Adjutor Nicolae Constantinescu actual funcționar în
Minister. De Curte
Translator A. Cananovschi
Registr. Arhivar George Antoniu fost polițai*

Plasa Babadag

*Administrator D. Nicolae Mihalcea licențiat în drept
fost procuror
Adjutor Ovid. Budeanu fost polițai
Șef translator Dimitrie Balidescu
Registr. Arhivar Pavel Andronescu*

Poliția orașului Isaccea Clasa I

*Polițai D. Alecu fost grefier de Curte
Adjutor Al. Milinescu fost director la poliția capitalei
Șef de birou Petre Christescu
Translator
Regis. Arhivar Ion Calceanu*

Poliția orașului Isaccea clasa II-a

Polițai D. Teodor Porumbaru fost subprefect

*Ajutor Anghel Nicolau fost adjutor de subprefect în
jud. Bolgrad
Regis. Arhivar Spiridon Anghelescu
Translator Ion Lopescu*

Administrații de plăși

Plasa Tulcea

*Administrator D. Ilie Iacovache fost prefect
Adjutor Titu Bălăceanu fost subprefect
Adjutor translator J.A. Nazarileano
Regis. Arhivar G. Andreescu*

Plasa Sulina

*Administrator D. Nicole Sachelarie doctor în drept fost
judecător
Adjutor Atanasie Dimitriu
Adj. Translator G. Ghenovici
Regis. Arhivar Gr. Mihaescu*

Plasa Măcin

*Administrator D. Simeon licențiat în drept de la
facultatea din Paris
Adjutor Ion Moscu fost adjutor în Bolgrad
Șef translator G. Picolu fost subprefect și polițai
Regis. Arhivar G. Mălcociu*

Poliția orașului Kilia cl. II-a

Polițai D. Teodor Alevra fost polițai Ismail

*Adjutor Petre Bădulescu fost șef de sergenți în Galați
Regis. Arhivar Costache Lefter*

Politia orașului Mahmudia clasa II-a

*Politai Nicu Doncescu fost subprefect
Adjutor Ion Paraschivescu fost politai
Regis. Arhivar Nicolae Iordănescu
Translator Vasile Dimitrescu¹⁵*

În ceea ce privește organizarea judecătorească și legislativă, în fiecare comună și în reședințele de plasă, s-au înființat câte o judecătorie iar la Tulcea un tribunal.

Cu Legea pentru organizarea Dobrogei promulgată la 9 martie 1880, numită de Mihail Kogălniceanu și “Constituția Dobrogei”, se puneau bazele organizării administrative, judecătorești, financiare și culturale a acestei provincii.

Integrarea organică a provinciei în statul român si-a găsit consacrară juridică definitivă la 8 ianuarie 1884 când articolul 1 din Constituția revizuită stipula ca Regatul României cu județele sale din dreapta Dunării constituie un singur stat indivizibil, realizându-se astfel unificarea legislației.

Toate măsurile legislative privind organizarea Dobrogei, regimul proprietății, viața culturală și socială au fost reflectate de documentele de arhivă create de instituțiile noi create: prefectură, primării, judecătorii, circumscripții financiare, vămi și altele. Dar va veni perioada de ocupației inamică 1916-1918, care va aduce mari nenorociri județului. Ceea ce se făcuse timp de 40 de ani pentru ridicarea Dobrogei a fost distrus fără cruțare. Ocupanții dorind să-și

¹⁵ *** Monitorul Oficial nr.254 din 15/27 noiembrie 1878

consolideze stăpânirea au încercat să distrugă tot ce amintea de cultura și civilizația românească.

Au fost distruse din temelii monumente, primării, biserici și odată cu ele și arhivele create de acestea.

Așa de pildă în procese verbale de inspecție efectuate în anul 1918 de pretorii de plăși și înaintate prefecturii se menționa că arhivele și sigiliile primăriilor au fost în cea mai mare parte distruse¹⁶.

Am prezentat această situație pentru a motiva lipsa multor documente create pe teritoriul Județului Tulcea în perioada 1879-1919.

¹⁶ Direcția Județeană Tulcea a Arhivelor Naționale , fond Prefectura Județului Tulcea, serviciul administrativ, dosar 79/1919 f. 6

DIN TEZAUROL DOCUMENTAR AL DIRECȚIEI JUDEȚENE TULCEA A ARHIVELOR NAȚIONALE

Necesitatea păstrării și conservării tezaurului documentar din ținutul nord-dobrogean, a impus organizarea Arhivelor Statului și la Tulcea.

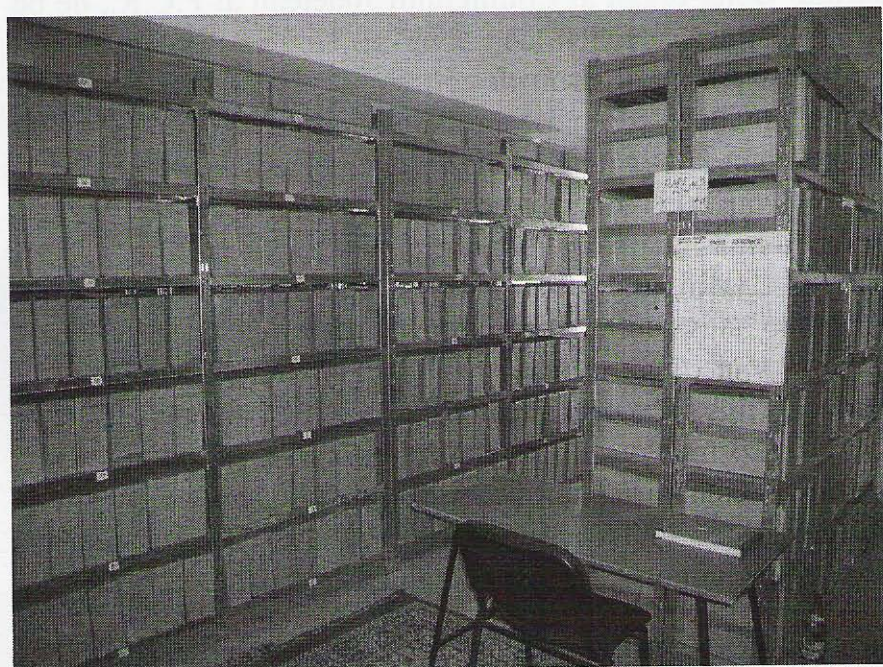
Filiala Arhivelor Statului Tulcea a fost înființată în baza H.C.M. nr. 472/1951 dar a început să funcționeze din anul 1953.

De la înființare și până în anul 1978 instituția a funcționat într-un imobil naționalizat de pe strada Progresului nr. 34 apoi până în aprilie 1984 , într-un altul de pe strada Griviței nr. 15 după care s-a mutat într-un tronson al clădirii ziarului Delta-organ al Comitetului Județean al P.C.R., de pe strada Spitalului nr. 4. Din luna noiembrie 2002, Direcția Județeană Tulcea a Arhivelor Naționale funcționează într-un pavilion al clădirii Inspectoratului Județean Tulcea al Poliției de Frontieră Naval de pe strada Isacței nr. 173. Noua clădire oferă toate condițiile de preluare , păstrare, conservare, prelucrare a arhivei, condiții bune de muncă pentru personalul unității, posibilitatea desfășurării unor activități științifice și cultural-educative specifice unei instituții de cultură precum și a unor acțiuni de pregătire și perfecționare a lucrătorilor de la arhivele creatorilor și deținătorilor de documente din județ.

La începutul activității sale, dispunând de condiții deosebit de precare într-un sediu cu trei încăperi, foste camere de locuit și cu un angajat, instituția a început să-și facă simțită prezența prin îndrumarea activității de organizarea

Tronsonul A al clădirii Inspectoratului Județean al Poliției de Frontieră Naval, în care funcționează Direcția Județeană Tulcea

Imagine dintr-un depozit de arhivă

arhivelor la creatori și deținători, depistarea și preluarea în prima etapă a fondurilor instituțiilor desființate, iar apoi a fondurilor administrative, judecătorești, agricole, polițienești, portuare.

Paralel s-a trecut și la prelucrarea arhivistică a fondurilor și colecțiilor preluate în depozite, folosirea și valorificarea informațiilor din documente sub diverse forme .

În cei 55 de ani de existență, Arhivele tulcene au preluat o cantitate de 2000 m.l. însumând 356 fonduri.

Fondurile și colecțiile arhivistice ajunse în depozitele Direcției Județene Tulcea a Arhivelor Naționale reflectă evoluția principalelor instituții, întreprinderi, asociații care au ființat în județul Tulcea și a căror arhive constituie o prețioasă sursă de cercetare și cunoaștere a vieții economice, culturale, sociale, politice, îndeosebi după anul 1878.

Fondurile arhivistice deținute de D.J.T.A.N. se împart după creatori și conținut în mai multe categorii: administrative, judecătorești, agricole, financiare, comerciale, sociale, polițienești, portuare, politice și altele.

Fonduri administrative

Prefectura Județului Tulcea

Conform Regulamentului de organizare a Dobrogei din 18 noiembrie 1878, în fruntea județului Tulcea era prefectura condusă de prefect ca reprezentant al guvernului.

Toți funcționarii administrativi și polițienești erau sub ordinele sale iar prefectul raporta la minister la fiecare 15 zile părerile și normele ce urmau să se introducă în noua legislație în domeniul administrației comunale și județene, serviciului sanitar și a drumurilor de comunicație.

Până la Legea pentru organizarea Dobrogei din 9 martie 1880 prefectul avea puteri depline. El numea primarii comunelor rurale și urbane, dizolva consiliile comunale și ordona noi alegeri, revoca primarii, aproba bugetul, îndruma, controla și propunea măsuri de sancționare pentru personalul din subordinea celorlalte ministere.

În baza Legii din 9 martie 1880 se înființează Consiliul Județean înzestrat cu aceleași atribuții ca și cele din restul țării cu deosebire că doleanțele populației județului, din lipsa drepturilor politice și deci a reprezentării acestora în Senat și Adunarea Deputaților, erau aduse la cunoștință guvernului de o delegație numită de Consiliul Județean.

Aceste deosebiri au continuat să se mențină până în anul 1913 când s-a votat Legea pentru abrogarea dispozițiilor din Legea de organizare a Dobrogei relative la alegeri, îndatoriri și modul de funcționare al Consiliilor județene și comunale. Textul legii publicate la 17 ianuarie 1913 preciza că *“alcătuirea actuală a comunelor rămâne în ființă până la 1 aprilie 1914, iar atribuțiile prefectilor și subprefecților sunt cele care se aplică în restul țării”*. Din acest moment se poate afirma că Dobrogea a fost integrată definitiv în administrația generală a țării.

Legea din 14 iunie 1925 de unificare administrativă precum și legile din 1929, 1936 modificate și ele de nenumărate ori nu au adus lucruri noi decât în privința împărțirii județului în plăși și comune. Competența și atribuțiile organelor reprezentative ale județului au rămas aceleași până în 1938. Prefecturii i s-a ridicat personalitatea juridică și autonomia administrativă și a rămas doar o circumscripție administrativă subordonată Ținutului Dunărea de Jos, condus de un rezident, care în 1940 a fost desființat. După această dată se revine la sistemul de organizare în comună, plasă, județ, valabil până la sfârșitul anului 1950

când s-a instituit reforma administrativă pe sistemul comună-raion-regiune.

În decursul evoluției acestei instituții, din punct de vedere al

1880. CONSILIUL JUDEȚEAN TULCEA

1. Sandu Munteanu – Președinte
2. Ștefan Nistor – Vicepreședinte
3. Chiru G. Hitev – Vicepreședinte
4. Ion Nicolau – Secretarul Biroului

structurii interne s-au produs numeroase modificări în funcție de transformările social-economice.

În perioada dintre cele două războaie mondiale Prefectura Județului Tulcea a avut următoarea schemă de organizare - Cabinetul prefectului; Secretariatul general; Biroul juridic; Biroul mobilizării, apărării pasive și instrucției premilitare; Serviciul administrativ cu birourile statistică , port armă; Serviciul administrației locale și personal, petiționare, registratură, arhivă; Serviciul Financiar cu birourile contabilitate județean , contabilitate comună, economic, al licitației și inventar; Serviciul județean de drumuri și biroul tehnic.

Ca servicii exterioare au funcționat serviciile: veterinar, sanitar, al învățământului, agrar, economic etc.

După anul 1944 s-a mai adăugat în cadrul Serviciului administrativ și Biroul armistițiu.

În Dobrogea, la prefecturile celor două județe a mai funcționat spre deosebire de prefecturile din celelalte județe un birou care se ocupa cu refugiați, coloniști și străini.

Prefectura a funcționat ca instituție a administrației locale până la 1 aprilie 1949 când a fost înlocuită de comitetul provizoriu ce a făcut trecerea către Sfaturile populare raionale Tulcea, Măcin, Istria, înființate în anul 1950.

Informațiile documentare ale acestui fond se referă la organizarea administrativă a județului, alegeri locale, naționalități, secte religioase, școli, monumente, , eroi, cămine culturale, publicații, cinematografe, situații sanitare-umane și veterinare, veterani de război, invalizi, orfani, ajutoare acordate sinistraților din Delta Dunării, situații agricole, împrumuturi, întreprinderi industriale , concesiuni cariere de piatră, pescăriile deltei, situația partidelor politice, mișcarea legionară, bombardamente în

timpul celor două războaie mondiale, mobilizare pentru armată, refugiați polonezi, ardeleni, basarabeni, situația străinilor înregistrați la serviciul străini pașapoarte și la altele. Acest fond oferă cele mai bogate și diversificate informații privitoare la situația județului Tulcea după reunirea Dobrogei cu România.

Preturi de plăși: Tulcea, 1878-1950; Sulina, 1878-1950; Măcin, 1930-1950 ;Babadag, 1899-1900; Cataloi, 1921-1940; Cogealac, 1939-1948; Horia ,1946-1950; Mahmudia, 1946-1950.

Regulamentul pentru împărțirea și organizarea administrativă a Dobrogei din 14 noiembrie 1878 preciza că administratorul de plasă(ocol) era numit de guvern la propunerea ministrului de interne, ca și prefectul; el reprezenta puterea executivă în circumscripția plășii, având în grijă și răspundea de bunul mers al administrației, de ordinea publică, de garantarea proprietății și a libertății individuale precum și de ocrotirea drepturilor și libertăților de cult. El făcea inspecții în comună și se interesa de starea morală și materială a locuitorilor , de raporturile dintre țărani și arendași.

Regulamentul stabilea pentru județul Tulcea un număr de 4 plăși: Tulcea, Măcin, Babadag, Isaccea, dar ca urmare a reorganizării lor administrative , până în anul 1950 s-au mai înființat încă patru plăși: Cataloi, Cogealac, Horia, Mahmudia.

Din rapoartele pretorilor ,din dările de seamă și procese verbale ale Consiliilor comunale rezultă date despre activitatea comitetelor comunale și a juraților, a serviciului de pază, despre împrumutări, colonizări, respectarea legii pescuitului, arendări terenuri de vânătoare, combaterea lăcustelor, serbări, baluri, școli, biserici, controlul străinilor, urmărirea dezertori și răufăcători și altele. Același interes îl

prezintă pentru cercetarea științifică statisticile agricole, sanitare, școlare, sociale, economice, în care sunt nominalizate atelierele, morile, presele de ulei, populația pe naționalități, religii și profesioniști.

Primării orășenești: Babadag ,1883-1968; Isaccea ,1919-1968; Măcin, 1893-1968; Sulina, 1880-1977; Tulcea, 1883-1968.

Conform prevederilor Regulamentului din 14 noiembrie 1878, localitățile Babadag, Isaccea , Măcin, Tulcea, Chilia Veche și Mahmudia au fost declarate comune urbane iar în 1925 ultimele două devin comune rurale. La conducerea lor era primarul numit de prefect din cei cinci locuitori aleși ai comunei. Consilierul și primarul se îngrijeau de mersul poliției locale și de ordinea din localitate. În caz de crime sau delikte trebuiau să urmărească și să descopere autorul până la sosirea administratorului de plasă. Consiliul comunal, sub președenția primarului avea sarcina să împace toate neînțelegerile dintre locuitori, era responsabil de dezordinile ivite din cauza religiilor și era obligat să asigure buna funcționare a școlilor și drumurilor.

După anul 1880 primarul e numit prin decret, la propunerea Ministerului de Interne, dintre primii trei consilieri care au obținut majoritatea sufragiilor în alegeri. El este șeful administrației locale și reprezentantul guvernului. În această din urmă calitate are în subordine poliția și supraveghează aplicarea legilor și regulamentelor. Ca șef al administrației se îngrijea de interesele comunei, pune în aplicare hotărârile consiliului, participa la alcătuirea bugetului, numea funcționarii și reprezintă comuna în fața justiției, fie direct , fie prin avocatul poporului.

Documentele primăriilor urbane ca și ale primăriilor rurale nu au ajuns în întregime în păstrarea D.J.T.A.N., lipsurile fiind

cauzate așa cum am mai arătat într-un capitol anterior, de distrugerile provocate de trupele de ocupație din primul război mondial și apoi de dispersările multor fonduri documentare, din al doilea război mondial și de condițiile improprii de păstrare până la preluarea lor de către Arhivele Statului.

Principalele documente păstrate se referă la stabilirea veniturilor, evidența și administrarea acestora pentru înfrumusețarea și modernizarea localității, sancționarea comercianților care se abăteau de la regulamentele cu privire la prețurile și calitatea mărfurilor, înființarea și întreținerea serviciului de pompieri, întreținerea școlilor, alimentarea cu apă, asigurarea învățământului public, întreținerea curățeniei și a stării drumurilor și construcțiile din localitate, monumente, grădini publice și la alte aspecte.

Multe documente sunt procese verbale ale consiliului local și corespondență cu forurile superioare privind campaniile electorale, bugetele proprii și situații statistice privind recensământul populației, a cetățenilor de origine bulgară, germană, a analfabeților. După anul 1950 când atribuțiile primăriilor sunt preluate de sfaturile populare orășenești, documentele noilor organisme create cuprind informații referitoare la sistematizarea teritoriului: decizii exproprieri, demolări, autorizații de construcții, atribuire locuri de casă, modernizarea falezii, repartiții în blocurile noi construite și altele. Pe baza acestor documente cercetătorul poate să-și contureze o imagine de ansamblu asupra vieții edilitare, sociale, culturale, economice a orașelor din perioada 1879-1968.

Primării comunale: Agighiol, 1881-1968; Baia, 1919-1968; Balabancea, 1883-1952; Beidaud, 1921-1970;

Beștepe, 1919-1968; C.A. Rosetti, 1919-1967; Calfa, 1929-1951; Mihai Bravu, 1919-1968; Caraorman, 1919-1931; Carcaliu, 1937-1973; Carmen Sylva azi Crișan, 1926-1978; Casimcea, 1883-1968; Cataloi, 1931-1968; Ceamurlia de Jos, 1953-1968; Ceamurlia de Sus, 1929-1968; Cerna, 1920-1973; Chilia Veche, 1885-1968; Ciucurova, 1919-1970; Cășla, 1945; Cârjelari, 1940-1960; Congaz azi Rândunica, 1937-1949; Corugea, 1921-1942; Dăeni, 1926-1968; Domnița Maria azi Nufăru, 1880-1968; Dorobanțu, 1931-1968; Dunăvățu de Sus, 1926-1968; Enisala, 1922-1968; Eschibaba azi Stejaru, 1932-1940; Făgărașu Nou, 1927-1967; Frecăței, 1901-1972; Garvăn, 1939-1968; Gorgova, 1956-1968; Greci, 1933-1970; Hagilar azi Lăstuni, 1926-1930; I. C. Brătianu, 1939-1972; I. Gh. Duca azi Valea Nucarilor, 1921-1970; Jijila, 1929-1972; Jurilovca, 1882-1968; Lascăr Catargiu azi Plaur, 1940-1948; Lunca, 1939-1948; Luncavița 1919-1968; Mahmudia, 1918-1969; Malcoci, 1880-1948; Medanchioi azi Valea Teilor, 1939-1970; Mihail Kogălniceanu, 1921-1968; Murighiol, 1883-1968; Nalbant, 1938-1968; Niculițel, 1930-1970; Ostrov, 1927-1974; Parcheș, 1925-1948; Pardina, 1943-1968; Peceneaga, 1940-1968; Pisica, 1940; Principele Carol azi Partizani, 1922-1967; Principele Mihai azi Nicolae Bălcescu, 1921-1968; Poșta, 1927-1968; Rachelu, 1930-1931; Rahman, 1940-1967; Războieni, 1945-1968; Regina Elisabeta azi Luminița, 1918-1941; Regele Ferdinand azi Izvoarele, 1937-1949; Regina Maria azi Horia, 1888-1968; Sarichioi, 1940-1969; Sarighiol de Deal, 1932-1968; Sarinasuf, 1914-1968; Sfântu Gheorghe, 1894-1968; Slava Cercheză, 1954-1970; Slava Rusă, 1921-1968; Smârdan, 1943-1969; Somova, 1936-1968; Telița, 1920-1968; Topolog, 1882-1968; Traian, 1926-1968; Turcoaia, 1920-1972; Văcăreni, 1928-1968; Vintilă Brătianu azi Sălcioara, 1922-1950; Zebil, 1920-1970.

Conform Regulamentului de organizare a Dobrogei din noiembrie 1878 au fost declarate comune toate satele , legiuitorul având în vedere că în Dobrogea nu puteau fi aplicate criteriile care au stat la baza formării comunei rurale din restul țării adică fiecare comună să aibă 100 de familii(Legea din 1864).Această prevedere nu a putut fi aplicată din motivul că în Dobrogea nu era rezolvată problema proprietății imobiliare. Multe sate erau complet distruse iar altele erau depopulate și lipsite de mijloace de comunicație între ele., consecință a urmărilor războiului de pe teritoriul Dobrogei. Administratorul Plășii Măcin era nevoit să raporteze că declararea fiecărui sat în comună “ este imposibilă având în vedere starea de sărăcie în care se afla populația rurală”¹⁷. El dădea de exemplu satele Garvăn, Turcoaia, Satu Nou, Cârjelari și altele cu o populație sub 100 de familii și cu localuri de primărie dărăpănate. În urma comasării, în județul Tulcea din 110 sate au rezultat 71 comune rurale¹⁸.

Modificările de ordin organizatoric administrativ au fost impuse din cauza lipsei personalului administrativ, notari și secretari comunali. De exemplu în județul Tulcea din cele 71 comune doar 54 aveau secretari¹⁹. O realizare meritorie a constituit-o reglementarea serviciului stării civile, care atât în timpul stăpânirii otomane cât și sub administrația rusă era exercitat în Dobrogea de către cler. Acum acest serviciu revine primăriilor.

De-a lungul existenței lor unele comune și-au schimbat denumirea și au devenit sate componente ale altor comune sau județe învecinate.

¹⁷ Arhivele Naționale Istorice și Centrale, fond Ministerul de Interne, dosar 49/1879, f.4

¹⁸ Ibidem dosar 134 /1879 f. 13

¹⁹ Ibidem

Dosarele aflate în depozitele D.J.T.A.N. conțin ordine și circulare ale autorităților superioare , decizii și procese verbale ale consiliilor comunale, bugete anuale de venituri și cheltuieli, corespondența primăriilor cu Camera agricolă, cu băncile, cu instanțele de judecată, liste de alegător, tabele nominale cu împrumutăriții, văduve și orfani de război etc. Multe documente oferă date despre populație, culte, stabilimente industriale, comercianți, industriași.

După anul 1950 abundă informațiile despre lucrările agricole, executarea muncilor de folos obștesc, înființarea școlilor de recalificare profesională, distribuiri de alimente pe baza cartelelor, impunerea la terenuri și meserii, trecerea în proprietatea statului a terenurilor agricole, atribuire locuri de casă cât și despre alte activități desfășurate conform ordinelor primite de la Sfaturile populare raionale și de la organele locale P.C.R.

Sfaturi populare Raionale: Tulcea ,1950-1968; Măcin,1950-1968; Istria,1950-1968.

Constituite ca unități administrativ –teritoriale; raioanele au luat ființă în baza Legii nr. 5/1950 privind raionarea administrativ –teritorială a teritoriului R.P.R.

În urma acestei legi, fostul județ Tulcea s-a divizat în trei raioane : Tulcea, Măcin , Istria, acesta din urmă cuprinzând unele comune din fostul județ Constanța. Raioanele Tulcea și Măcin au făcut parte temporar din regiunea Galați , primul până în anul 1956 iar cel de-al doilea până în 1959 după care vor trece la Regiunea Dobrogea până în anul 1968.

62

1733
 Neelavante L. George
 Charles
 Mary
 Markos {
 Anna
 Thomas

În conformitatea cu legea susmenționată, raionul era o unitate teritorială care avea în componență orașe și comune, iar organul de conducere era Sfatul popular local al puterii de stat.

Evoluția administrației de stat în perioada 1950-1968 se regăsește în bogata arhivă creată de cele trei sfaturi raionale .Din procesele verbale ale ședințelor de comitet și ale sesiunilor sfaturilor populare se poate urmări procesul de epurare și înlocuire a aparatului administrativ provenit din vechiul regim care avea lucrători cu studii de specialitate la școlile de notari administrativi, cu cadre selectate din rândul muncitorilor aleși după criteriul apartenențelor la partidul unic. Din aceleași genuri de documente aflăm modul de desfășurare a alegerilor de deputați pentru sfaturile populare și Marea Adunare Națională, aspecte de ordin social (ajutoare acordate familiilor nevoiașe, muncă obștească), ordin agricol (stadiul cooperativizării agriculturii, comasarea terenurilor agricole, recensământul animalelor) , cultural(înființarea de cămine culturale, biblioteci), sănătate cu măsurile de asistență socială. Documentele emise de serviciul arhitectură-sistematizare constând în decizii de demolare, devize, planuri, autorizații de construcții reflectă măsurile luate de autoritățile locale pentru sistematizarea și electrificarea localităților. Fondurile sfaturilor populare prin informațiile pe care le conțin acoperă toată perioada 1950-1968 sub toate aspectele vieții economice , sociale, culturale.

Colecția registre stare civilă,1879-1904.

Dacă în timpul stăpânirii otomane Serviciul stării civile a fost exercitat de către cler, după anul 1878 acesta intra în atribuțiile primarilor comunelor rurale și al ofițerilor stării civile din comunele urbane.

După cum am mai arătat, arhiva multor primării comunale a fost distrusă în anii 1916-1918 motiv pentru care din 41 primării comunale numai 20 au depus registre din anul 1879, restul din anul 1919. Pe lângă valoarea lor practică, registrele de stare civilă – născuți, căsătoriți morți , prezintă un interes deosebit privind evoluția demografică a localităților județului cu vechile denumiri , originea locuitorilor și ocupația lor, dinamica populației tulcene în a doua parte a secolului al XIX-lea.

Fonduri economice

Caracterul agro-piscicol al economiei județului Tulcea în perioada 1879-1950 se reflectă în documentele fondurilor agricole:

Consilieratul agricol al județului Tulcea, 1919-1938 a fost înființat în conformitate cu Legea Mârzescu din 1917 pentru a coordona problemele agricole ale județului.

Documentele fondului cuprind date privind aplicarea reformei agrare din anul 1921, depozedări de terenuri, împrumutarea veteranilor de război din 1877, arendarea și exploatarea terenurilor aparținând statului, delimitarea vetrelor de sat, lucrări de colonizare.

Camera agricolă a județului Tulcea, 1925-1949 a fost organizată în baza Legii din 14 aprilie 1925 și se ocupa cu înființarea de școli agricole, organizarea expozițiilor agricole, câmpuri experimentale. Informațiile documentare ale fondului se referă la organizarea și exploatarea loturilor demonstrative pomicele, viticole, agricole, creșterea animalelor, arendarea loturilor domeniiale, împrumutarea, exploatarea pășuni etc.

Serviciul agricol al județului Tulcea, 1931-1941 a fost înființat în anul 1932 ca organ de execuție al Camerei agricole. Printre atribuțiile specifice ce-i reveneau cităm : aplicarea legilor cu caracter de tehnică și administrație agricolă, aplicarea normelor de îndrumare tehnică agricolă, desăvârșirea lucrărilor reformei agrare, întocmirea lucrărilor de statistică.

Arhiva acestui serviciu oferă date și informații cu privire la aplicarea reformei agrare , arendarea terenurilor proprietatea statului, revizuirea lucrărilor de cadastrare și împrumut, vânzări și schimburi de terenuri, lucrări de colonizare etc.

Oficiul de cadastru și organizarea teritoriului Tulcea, 1880-1953 a fost înființat în vederea aplicării reformei agrare din anul 1921. Pe lângă documentele proprii sunt incluse în fond documente din anii 1880-1920 constând în acte de măsurătoare și delimitare a merelor satelor și comunelor județului, întocmite de inginerii din cadrul Administrației Domeniilor și Pădurilor Statului.

După anul 1921 majoritatea documentelor fac referire la exproprierea de terenuri proprietatea Administrației Pescăriilor Statului și Regiunii Inundabile a Dunării și a Casei Autonome a Pădurilor Statului , la împrumut, colonizări, trecerea în proprietatea statului a unor terenuri în conformitatea cu H.C.M. 308/1953.

Documentele celor 29 de **Gospodării Agricole Colective** și 4 **Gospodării Agricole de Stat** se referă la desființarea proprietății particulare și înființarea marii proprietăți de stat, modul de centralizare a întregii activități agricole, crearea gospodăriilor, producțiile obținute etc.

Alte fonduri economice deținute de D.J.T.A.N. sunt: **Întreprinderea Piscicolă Tulcea, 1951-1970; Centrala Delta**

Dunării Tulcea, 1954-1975; Întreprinderea de Pescuit Oceanic Tulcea, 1960-2005.

Primele două dețin informații privind amenajările piscicole din Delta Dunării, instalații pepiniere, producții de pește etc.

Întreprinderea de Pescuit Oceanic a luat ființă în anul 1970 având ca obiect de activitate exploatarea resurselor mării și oceanelor, prelucrarea produselor obținute și transportul acestora în condiții speciale frigorifice din zona de pescuit până în porturile de livrare. Majoritatea documentelor create de nave se referă la activitatea de conducere a navei, la planurile de producție și de cheltuieli valutare, iar cele create de compartimentele întreprinderii sunt contracte agenturale, registre schipping, documentație tehnică. Documentele create după anul 1990 evidențiază o situație conflictuală dintre diferite grupuri de interese care interpretând diferit măsurile de reorganizare a companiei au contribuit voit la falimentarea ei.

O imagine asupra evoluției comerțului și a industriei mici o oferă documentele fondurilor : - **Camera de Comerț și Industrie Tulcea, 1925-1949** înființate în anul 1909 conform Decretului nr. 35 din 8 ianuarie 1909 și **Direcția Comercială Tulcea, 1942-1949**. Fondul Camerei e constituit în mare parte din dosarele personale ale comercianților și industriașilor cât și din autorizații de funcționare a firmelor. Alte documente evidențiază ajutoarele acordate de comercianți și industriași pentru construirea și ajutorarea unor instituții. Documentele Direcției Comerciale fac referire la activitatea de aprovizionare și desfacere a bunurilor de consum necesare populației, stăvilirea acțiunilor de sabotaj, prețul produselor ș.a.

O categorie aparte de documente specifice zonei noastre o constituie fondurile portuare: **Căpitănia portului**

Tulcea, 1898-1972; Căpitănia portului Sulina, 1930-1974; Căpitănia portului Isaccea, 1915-1949; Căpitănia portului Măcin, 1920-1949.

Documentele oferă știri despre organizarea porturilor , despre ambarcațiunile aflate în evidența căpităniei, organizarea muncii în porturi, activitatea muncitorilor și a Comisiei muncii , avarieri de vase, mișcarea vaselor, transportul mărfurilor prin port etc.

În aceeași categorie de fonduri economice sunt incluse fondurile bancare și vamale.

Dintre fondurile bancare mai importante se evidențiază: **Banca Românească Filiala Tulcea, 1916-1948; Banca Dunărea Tulcea, 1890-1953; Banca Sfatul Negustoresc, 1925-1958.**

Documentele cuprind date referitoare la acordarea de credite , la tarifele economice, scadențe de polițe, situația conturilor și a acționarilor și la alte activități specifice băncilor.

Deși în porturile Tulcea și Sulina vămile au funcționat încă din timpul stăpânirii otomane documentele create de acestea lipsesc până în anul 1942. Fondurile **Vama Tulcea, 1943-1972** și **Vama Sulina, 1942-1973** oferă informații privind importurile și exporturile de mărfuri, controlul vaselor, taxe vamale, contrabandă etc.

Fonduri școlare

Dezvoltarea învățământului tulcean este oglindită de fondurile documentare: **Inspectoratul Județean Tulcea, 1880-1972; Inspectoratul de învățământ Galați, 1898-1948; Liceul Spiru Haret Tulcea, 1912-1972; Liceul de fete Principesa Ileana, 1898-1948; Liceul nr. 2 Tulcea , 1957-1974; Liceul pedagogic Tulcea, 1918-1982; Școala medie**

ucraineană Tulcea, 1949-1960; Școala normală Dr. Angelescu, 1919-1931; Școala Medie tehnică piscicolă, 1948-1954; Școala primară de fete nr. 2 Tulcea, 1919-1949; Școala profesională de fete Tulcea, 1928-1954; Școala tehnică profesională de băieți Tulcea, 1926-1949; Școala medie tehnică alimentară Tulcea, 1949-1955; Școala comercială superioară de băieți Tulcea, 1928-1929; Școala primară nr. 1 de aplicație Tulcea, 1920-1938; Școala medie nr. 2 de fete Tulcea; Școala primară de băieți nr. 1 Tulcea, 1915-1951; Școala nr. 1 fete Tulcea, 1915-1951; Școala mixtă de 7 ani nr. 4 Tulcea, 1919-1960; Școala elementară mixtă turcă, 1948-1962; Școala generală Isaccea, 1919-1972; Școala elementară nr. 3 Tulcea, 1893-1958; Școala elementară Lolescu Tulcea, 1947-1960; Școala generală nr. 5 Tulcea, 1956-1972; Școala generală nr. 2 Tulcea, 1962-1972 și Școlile profesionale de mecanici agricoli Horia, 1956, Mihail Kogălniceanu, 1961-1972; Babadag, 1961-1972; Zebil, 1949-1967; Tulcea, 1961-1972.

Documentele create în decursul timpului de aceste instituții ilustrează activitatea de organizare și îndrumare a învățământului, starea școlilor, nevoia acestora de învățători și profesori, activitatea pentru lichidarea analfabetismului, metodele de predare și manualele folosite de dascăli, activitatea extrașcolară. Din datele oferite de cataloagele și registrele matricole care constituie trei părți din fondurile școlare cunoaștem atât numărul elevilor și al cadrelor didactice dar și situația școlară a unor personalități.

Fondurile sanitare

Activitatea de apărare a sănătății, prevenirea epidemiilor și combaterea bolilor a revenit instituțiilor sanitare care au

creat următoarele fonduri , dar ale căror documente se prezintă cu mari lipsuri:**Spitalul de adulți nr.1 Tulcea**, 1958-1971;**Serviciul de medicină legală** ,1957-1972;**Spitalul orășenesc Babadag**, 1941-1971;**Direcția sanitară Tulcea**, 1957-1973. Interesante sunt documentele **Serviciului sanitar**,1915-1949 din cadrul Prefecturii județului Tulcea care înfățișează toate aspectele vieții sanitar-umane: construcții dispensare, activitatea Consiliului de igienă, situația leproșilor de la Spitalul Tichilești, patrimoniul spitalelor din județ, situații statistice bolnavi, ș.a.

Tulcea
1936
Lucian

Domnule Prefect,

La adresa D-voastră No.12309/936, am amonore a vă comunic
datele cerute la sl.6-8 din tabloul chestionar ce ne-ați înmân-
tat:-

a/ 1/ Școli primare urbane= 33
2/ " " rurale=121
3/ Șc.copii mici urbane= 13
4/ " " " rurale= 47
Total 204 școli primare și de copii mici

b/ Biblioteci depe lângă școlile primare urbane

1/ Tulcea școala No.1 băieți
2/ " " " No.1 fete
3/ " " " No.2 fete
4/ " " " No.4 fete
5/ Babadag " fete

Biblioteci depe lângă școlile primare rurale

6/ Agighiol	20/ Hagiar	34/ Slava Rusă
7/ Baidaut	21/ Malcoci	35/ Sărăghiol de Vale
8/ Beștepe	22/ Murighiol	36/ Sărăsuf
9/ Căstoloi	23/ Mirocea Vodă	37/ Sf.Gheorghe
10/ C.A.Rosetti	24/ Nalbant	38/ Sonova
11/ Chilia Veche	25/ Niculițel	39/ Sântăta Nouă
12/ Cerna	26/ Pr.Mihai	40/ Hagioner
13/ Casimcea	27/ Pecineaga	41/ Turda
14/ Mahomedcea	28/ Reg.Ferdinand	42/ Turcozia
15/ Atmășea	29/ Reg.Maria	43/ Toplog
16/ Dunăvăț Jos	30/ Rahman	
17/ Greci	31/ Haidar	
18/ G.C.Brătianu	32/ Sărăchioi	
19/ Jurilofca	33/ Sabangia	

Total 43 biblioteci, cu un număr de peste 25000 volume.-

c/ 1/ Pecineaga	8/ Casimcea	15/ Beștepe
2/ Măcin	9/ Dăieni	16/ Agighiol
3/ Mirocea Vodă	10/ Greci	17/ Baidaut
4/ Toplog	11/ Turcozia	18/ Atmășea
5/ Dunăvăț de Jos	12/ Cerna	19/ Murighiol
6/ Căraibii	13/ Reg.Carol	20/ I.G.Duca
7/ Nalbant	14/ Sulina	21/ Reg.Ferdinand

Total 21 căminuri culturale.-

Muzee

1/ Pecineaga, 2/ Reg.Carol, 3/ Reg.Ferdinand, 4/ Dăieni.-

Total 4 muzee școlare.-

Revizor Școlar,

Domniei Sale

Domnului Prefect al Județului TULCEA.

Fonduri de muncă și ocrotiri sociale:

- **Camera de muncă Tulcea**, (1933-1948) s-a înființat în anul 1933 , iar dintre documentele create cele mai multe sunt certificate și cotoare de ucenici, contracte colective și adeverințe de muncă, carte de calfă și de meșter. Din alte documente rezultă litigiile de muncă și modul lor de soluționare, concedieri etc.

- **Oficiul asigurărilor sociale Tulcea**, (1931-1949) a fost creat în anul 1932 iar fondul documentar se referă la plata cotelor de asigurări sociale de către lucrătorii întreprinderilor particulare, la patronii asigurați, la ajutoarele acordate meseriașilor, la accidente de muncă, îngrijirea bolnavilor etc.

- **Orfelinatul "Dr. Suceveanu"**, (1919-1942) și **Comitetul Ligii Operelor Sociale** ,1941-1945 (acesta continuând activitatea orfelinatelor) au creat documente ce conțin informații privind ajutoarele acordate orfanilor, invalizilor , văduvelor de război, sinistraților.

Fonduri judecătorești

În baza Legii de organizare a Dobrogei din 9 martie 1890 în fiecare plasă din județul Tulcea s-a înființat câte o judecătorie de ocol, iar în Tulcea un tribunal. Ca urmare a reorganizărilor administrativ-teritoriale numărul plășilor a crescut și ca urmare și numărul judecătoriilor. Judecătoriile de ocoale care aveau în sectorul lor de activitate și localități urbane au devenit Judecătorii mixte.

În depozitele D.J.T.A.N. se păstrează următoarele fonduri:**Judecătoria mixtă Tulcea**, 1882-1973;**Judecătoria mixtă Isaccea**, 1926-1952;**Judecătoria mixtă Sulina**, 1908-

1952;Judecătoria mixtă Măcin, 1919-1962;Judecătoria mixtă Cerna, 1919-1934;Judecătoria mixtă Cogealac, 1910-1952;Judecătoria mixtă Horia ,1948-1952;Judecătoria mixtă Mahmudia ,1919-1951;Judecătoria mixtă Babadag, 1896-1951;Judecătoria mixtă Casimcea, 1920-1934;Judecătoria mixtă Garvăn, 1950-1951;Tribunalul Tulcea, 1882-1972;Tribunalul Raional Măcin, 1953-1967.

Dintre genurile de documente create de instanțele de judecată abundă dosarele de judecată, sentințele civile și penale, acte autentice, registre transcrieri acte autentice și sentințe.

Informațiile oferite de aceste documente fac referire la verificarea titlurilor de proprietate în baza Legii pentru regularea proprietății imobiliare în Dobrogea din 1882, la constituirea de societăți, exproprieri moșii, licitații publice, concesiune mine, exproprieri terenuri pentru construcția căii ferate Tulcea – Medgidia, conflicte de muncă, sabotaje, deposedări de proprietăți imobiliare a unor cetățeni ca urmare a legislației de după anul 1948, organizarea și funcționarea sistemului electoral, lupta împotriva concepțiilor dictatoriale ș.a.. Aceste informații pot fi abordate ca surse complementare la fondurile economice și politice.

Fonduri polițienești

Prin Regulamentul de organizare al Dobrogei din noiembrie 1878 s-au înființat câte o poliție clasa a II-a în fiecare comună urbană : Tulcea, Babadag, Măcin , Isaccea, Sulina, Mahmudia, Chilia Veche.

Comisarii de poliție , subcomisarii și tot personalul era numit de ministrul de interne la recomandarea prefectului. Ei trebuiau să vegheze la păstrarea liniștii publice, și să ia

măsurî împotriva răufăcătorilor. În această categorie de fonduri sunt incluse: **Poliția Tulcea**, 1879-1950; **Poliția Chilia Veche**, 1882-1925; **Comisariatul de poliție Isaccea**, 1920-1953; **Comisariatul de poliție Măcin**, 1918-1938; **Comisariatul de poliție Sulina**, 1934-1948; **Legiunea de jandarmi**, 1937-1949.

Dosarele de cercetare și rapoartele informative ale polițiilor se referă la refugiați, dezertori, comuniști, repatrieri, suspecti pentru siguranța statului, la organizații extremiste și iredentiste, la activitatea partidelor politice, a speculei, gardienilor publici, ș.a.

Documentele jandarmeriei fac referire la starea de spirit a populației, activitatea legionară, cetățeni internați în lagăre, aplicarea Convenției de armistițiu, repatrieri în U.R.S.S., secte religioase și alte evenimente.

Fonduri politice

Fondurile politice au intrat în administrarea D.J.T.A.N. în anul 1993 prin preluarea lor de la Prefectura Județului Tulcea. În condițiile dificile din perioada 22 decembrie 1989 și începutul anului 1990, fondul arhivistic a avut mult de suferit, Așa de pildă dosarele create de gospodăria de partid, fișele de evidența muncii depozitate în unele încăperi de la parterul Consiliului județean au fost complet distruse devenind sursă de încălzire pentru așa zișii revoluționari. Preluarea arhivei s-a făcut cu grămada, fără inventare, deși s-a constatat pe parcursul prelucrării ei, că a avut o evidență bine întocmită.

O primă operațiune arhivistică a constatat în fondarea dosarelor după conținut, ordonarea și inventarierea lor. Ca urmare au rezultat un număr de 38 fonduri: **Comitetul județean Tulcea**

al P.M.R. ,1945-1950; Organizația județeană Tulcea a P.S.D.,1945-1948; Organizația județeană Tulcea a P.N.P., 1946-1949; Comitetul județean Tulcea al Frontului Plugarilor, 1944-1950; Comitetul raional Tulcea al Frontului Plugarilor, 1950-1953; Comitetul raional Măcin al Frontului Plugarilor, 1951-1953; Comitetul raional Istria al Frontului Plugarilor,1950-1953; Comitetul democrat ruso-ucrainean al județului Tulcea, 1950-1951; Comitetul democrat armean al județului Tulcea, 1949-1953;Comitetul democrat evreesc al județului Tulcea, 1949-1953; Comitetul democrat grec al județului Tulcea, 1947-1953; Comitetul raional Tulcea al P.C.R. ,1950-1967; Comitetul raional Măcin al P.C.R., 1950-1967 Comitetul raional Istria al P.C.R., 1950-1967; Comitetul orășenesc Tulcea al P.C.R. ,1952-1989; Comitetul orășenesc Babadag al P.C.R. ,1951-1987; Comitetul orășenesc Isaccea al P.C.R. ,1953-1989; Comitetul orășenesc Măcin al P.C.R. ,1952-1987; Comitetul orășenesc Sulina al P.C.R., 1951-1989; Comitetul județean Tulcea al P.C.R., 1968-1989; Colegiul județean Tulcea al P.C.R.,1970-1982; Comitetul județean Tulcea al U.T.M., 1946-1950; Comitetul raional Tulcea al U.T.C., 1950-1967; Comitetul raional Istria al U.T.C. ,1950-1965; Comitetul raional Măcin al U.T.C., 1951-1968; Comitetul județean Tulcea al U.T.C. ,1970-1988; Comitetul județean Tulcea al sindicatelor, 1944-1950; Consiliul raional Măcin al sindicatelor, 1956-1967; Consiliul raional Istria al sindicatelor ,1958-1967; Consiliul raional Tulcea al sindicatelor ,1955-1967; Consiliul orășenesc Tulcea al sindicatelor ,1952-1987; Comitetul raional Tulcea de Cruce Roșie, 1951-1964; Comitetul raional Măcin de Cruce Roșie, 1957-1964; Comitetul raional Istria de

Cruce Roșie, 1951-1963;Comitetul Județean Tulcea de Crude Roșie, 1975-1989; Consiliul județean Tulcea al Frontului Salvării Naționale,1989.

Principalele genuri de documente deținute de aceste fonduri sunt procese verbale ale ședințelor, dări de seamă, planuri de muncă, planuri de măsuri și de acțiune, hotărâri și proiecte de hotărâri, instrucțiuni, rapoarte, etc. majoritatea având o formulare stereotipă, consecință a propagandei socialiste . Din cercetarea lor se constată că erau elaborate de la centru iar organizațiile locale doar le mai completeau cu unele date și le semnau.

Din aceleași documente rezultă că organizațiile de partid erau implicate în viața comunelor, instituțiilor, întreprinderilor, în toate domeniile vieții economice, sociale, culturale. Fondurile încă prea puțin cercetate oferă celor preocupați de istoria contemporană un inedit izvor de cunoaștere îndeosebi a totalitarismului.

Menționez că au fost prezentate doar fondurile ale căror documente prin vechime și valoare reușesc să contureze istoria economică, socială, culturală, politică a ținutului nord dobrogean.

DIN ACTIVITATEA DE VALORIFICARE A FONDULUI DOCUMENTAR TULCEAN

Deținătoare a valorilor documentare menționate, Direcția Județeană Tulcea, prin personalul de specialitate, s-a străduit în decursul celor 55 de ani de existență să facă cunoscut publicului larg documentele din patrimoniul său, căutând diverse forme de valorificare a lor în scopuri științifice și cultural-educative.

Contribuția D.J.T.A.N. la viața cultural-științifică a județului constă în scrierea de articole și lucrări de istorie, organizarea de simpozioane, participarea la sesiuni de comunicări, organizarea de expoziții, expuneri și prezentări de documente la posturile locale de televiziune.

Tezaurul arhivistic a fost pus la dispoziția cercetării științifice îndeosebi prin sala de studiu. În condițiile precare de spații și cu o bază documentară săracă până în anul 2002, numărul cercetătorilor și a frecvenței lor la sala de studiu a fost destul de mic ca și diversitatea temelor abordate. După această dată, prin mutarea Direcției Județene Tulcea într-un sediu nou, cu spații corespunzătoare de depozitare, baza documentară s-a mărit prin preluarea a 100 fonduri. Ca urmare numărul cercetătorilor a crescut la 22 în 2003, 31 în 2004 și 20 în 2005 față de 2-3 anual până în anul 2002. Pe lângă temele tradiționale de cercetare care vizau agricultura, industria, monografiile de localități, au prezentat interes cele legate de colonizare, îndeosebi după anul 1940 și cele de istoria totalitarismului, în sprijinul acestora fiind documentele P.C.R.

La solicitările venite din partea cercetării istorice, specialiștii Direcției Județene Tulcea au cercetat fondurile documentare pentru depistarea de informații privind minoritățile naționale din anii 1918-1940, relațiile româno-bulgare de-a lungul anilor, evreii români și comunismul, comunitățile evanghelice, tezaurul României, situația eroilor din anii 1941-1942 ș.a.

O valorificare superioară a tezaurului documentar deținut s-a realizat prin publicarea unor lucrări de istorie și studii de specialitate.

Ca o contribuție de seamă în acest sens se remarcă lucrările “Tulcea de altădată”(2002), reeditată în 2004; „Tulcea în documente de arhivă”(2006) și “Monumentele eroilor tulceni” (2003) având ca autor pe d-na Postelnicu Valentina.

În revistele de specialitate *Steaua Dobrogei*, *Tafrali*, *Lectura publică*, editate de unele instituții culturale tulgene, au fost publicate mai multe studii: “Societăți culturale tulgene în perioada 1918-1948”, “Asociații de binefacere tulgene în perioada interbelică”, “Din activitatea Comitetelor tulgene ale societății Cultul eroilor”, “Mocanii în ținutul nord-dobrogean”, “Aspecte ale aplicării în județul Tulcea a prevederilor Tratatului de la Craiova – 7 septembrie 1940”, “Industria județului Tulcea, 1918-1948” și altele.

Din numărul mare de articole apărute în presa locală, din care 43 cu date monografice ale unor așezări(publicate în anii 2003-2005), locuitorii județului au avut ocazia să cunoască anumite aspecte ale vieții lor economico-sociale, culturale.

Sărbătorirea anuală a zilei Dobrogei -14 noiembrie și a zilei municipiului Tulcea de ziua Sfânta Maria - 15 august, a implicat și concursul Arhivelor care au scos de fiecare dată la

lumină prin articole, expoziții, simpozioane , emisiuni tv., documente inedite privind istoria județului și a orașului Tulcea.

Pentru editarea lucrării „Monumente istorice din județul Tulcea” și a calendarului “Tulcea de altădată” de către Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu în colaborare cu Direcția Județeană Tulcea a Arhivelor Naționale au fost valorificate unele documente și fotografii din tezaurul arhivistic tulcean.

Sub genericul “Săptămâna arhivelor” sărbătorită în fiecare an în prima parte a lunii mai, D.J.T.A.N. a tipărit o broșură cu date din tezaurul documentar și imagini de la sediul instituției (2005). Cu același prilej a fost organizată o masă rotundă cu tema “Arhivele și societatea românească” având ca invitați reprezentanți ai conducerii Arhivelor Naționale și ai autorităților locale, factori de conducere din

unele instituții culturale și societăți comerciale, reprezentanți ai mass-media.

O altă latură a activității de valorificare a reprezentat-o organizarea de expoziții foto-documentare atât la sediul D.J.T.A.-N. cât și în alte locații. Amintim expozițiile “Județul Tulcea în documente de arhivă”, de la sediul instituției, “Dobrogea arc peste timp” de la Palatul copiilor, “Tulcea- schiță urbanistică” din sălile Muzeului de Istorie, “Tulcea turistică” organizată la Casa Cărții Tulcea și altele.

Toate acțiunile cultural-științifice de valorificare a tezaurului documentar au fost urmărite și reflectate de presa locală și posturile de televiziune locale Cony –Sat și Electron M. Bit.

La acesta din urmă , în cadrul emisiunii “Clepsidra” doamna Postelnicu Valentina a avut în anii 2000-iulie 2008, 52 apariții, prilej cu care au fost prezentate aspecte din viața edilitar-culturală a orașului.

În alte 4 emisiuni a dialogat cu realizatorul emisiunii , răspunzând întrebărilor telespectatorilor privind categoriile de documente ce vin în sprijinul cetățenilor cum sunt cele patrimoniale , de stare civilă, școlarizare, de vechime în muncă și altele.

În emisiunile organizate s-au prezentat copii de pe documente și fotografii de arhivă , cât și imagini de la sala de studiu, sala de expoziție, și din depozitele D.J.T.A.N.

Cei mai mulți beneficiari ai documentelor sunt cetățenii, care după anul 1990 , ca urmare a politicii economice și sociale inițiate de stat s-au adresat cu mii de cereri solicitând certificate și copii de pe documente prin care să-și dovedească drepturile în fața societății. Dintre legile restitutive care au stat la baza solicitărilor sunt legile de fond funciar nr. 18 din 19 februarie 1999, nr. 169/1997, 1/200,

247/2005, Legea nr. 112/1995 privind reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe trecute în proprietatea statului, Legea nr. 9/1998 privind acordarea de compensații cetățenilor români afectați de Tratatul de la Craiova din 7 septembrie 1940, Ordonanța de Guvern nr. 105 /1999, Hotărârea de Guvern nr. 127/2002 și Legea nr. 290/2003 privind acordarea de despăgubiri sau compensații cetățenilor români pentru bunurile rămase sau sechestrate în Basarabia, Bucovina de Nord și ținutul Herța.

Numărul mare de cereri de ordinul miilor a perturbat activitatea de ansamblu a instituției. Pentru rezolvarea lor a fost antrenat întreg personalul de specialitate, de la arhivari până la director.

În cei 55 de ani de existență , numărul angajaților noștri a crescut ajungând până la 14, din care jumătate sunt cu studii superioare. Pentru rezolvarea problemelor oamenilor care ne-au cerut ajutor personalul dă dovadă de competență, pasiune și dăruire, stă la dispoziția cetățenilor prin biroul relații cu publicul de luni până vineri între orele 8.30 – 16.30.

PREZENT ȘI VIITOR ÎN ARHIVELE TULCENE

Sursa cea mai directă de îmbogățire a tezaurului arhivistic este creatorul de documente .

Schimbările din structurile instituționale prin reorganizare, lichidare, desființarea multor unități au urmări nefaste pentru F.A.N. Din păcate asistăm neputincioși la fragmentarea arbitrară a unor fonduri între instituțiile nou înființate, la distrugerea unei părți a bazei documentare necesare scrierii istoriei contemporane sau la abandonarea multor arhive rămase fără stăpân .

Ca urmare, obiectivul de bază al D.J.A.N. Tulcea a fost și este activitatea de îndrumare și control pentru constatarea situațiilor în care se găsesc aceste documente respectiv sub raportul conservării , a prelucrării arhivistice și a preluării celor cu valoare istorică . În situația când numărul creatorilor de arhive este într-o continuă creștere, în condițiile economiei de piață și cu un personal al Arhivelor limitat , asistența de specialitate la creatorii de arhivă trebuie intensificată. Planificarea acestei activități se face pe baza permanentei evaluări a stărilor de fapt ținând seama de valoarea documentelor și a importanței creatorului de documente . De un real folos ne sunt evidențele primite de la Direcția Județeană de Statistică Tulcea privind instituțiile, societățile mari , mijlocii și mici care funcționează pe teritoriul județului, de la Registrul Comerțului, cu societățile comerciale desființate și de la Tribunalul Tulcea privind societățile în lichidare , repartizate pe lichidator și judecător

sindic. Pe baza datelor constatate pe teren, stabilim prognoze, ordinea de preluare cât și operațiunile la care vor fi supuse fondurile: selecționare, ordonare , inventariere, în vederea redării lor circuitului științific, completarea fondurilor și de noi preluări de la societățile desființate.

Pe baza evidențelor primite anual de la Tribunal și cu ajutorul judecătorului sindic intensificăm activitatea de îndrumare și control asupra muncii de arhivă de la societățile în lichidare pentru a avea o imagine clară privind starea de păstrare a arhivei, cantitatea în metri liniari , vechimea documentelor și personalul antrenat în prelucrarea lor. Pe lângă cele 42 fonduri documentare de la societățile lichidate intrate până în prezent în depozitele noastre, urmează să preluăm alte arhive mai ales de la unitățile cu profil agricol, care au funcționat înainte de anul 1989. Având în vedere că predarea arhivei se face pe bază de evidențe sumare, documentele vor fi prelucrate de specialiștii D.J.A.N-ului și puse la dispoziție publicului larg. Situații deosebite întâlnim la societățile privatizate unde proprietarul manifestă interes doar pentru propriile documente iar arhiva fostei întreprinderi , din nevoia de spațiu, e depozitată în pivnițe , poduri și chiar vândută ca maculatură. Așa de pildă, arhiva Centralei “Delta Dunării” în cantitate de 600 m.l. a fost mutată de noul proprietar , fără avizul nostru , în unele magazine improprii ale fermei Unității Piscicole din Murighiol, depozitată în grămezi și neprelucrată.

Prezentarea acestei situații relevă una din problemele concrete cu care se confruntă în momentul de față instituția Arhivelor Naționale.

Arhivele sunt nu numai depozitarul tezaurului documentar ci și un loc de instruire a responsabililor cu munca de arhivă de la creatori și deținători de documente,

prin ei se transmit cunoștințe și mecanismele de aplicare a normelor tehnice de lucru în arhive pentru desfășurarea în mod unitar a întregii activități arhivistice. Inițierea în munca de arhivă se realizează și cu prilejul acțiunilor de îndrumare și control efectuate de specialiștii instituției.

Prin asistența de specialitate acordată creatorilor și deținătorilor de documente încercăm să conștientizăm factorii de răspundere din unitățile controlate de necesitatea sprijinirii muncii de arhivă din propria unitate , să-i deprindem cu cerințele legislației arhivistice și cu instrucțiunile privind activitatea de arhivă. Numai împreună vom contribui la îmbogățirea tezaurului documentar căci ele reprezintă , după cum aprecia Nicolae Iorga” *documentele prin care poporul român se legitimează în fața lumii*”

Rezolvarea tuturor problemelor legate de soarta arhivelor reclamă adoptarea urgentă a Legii Arhivelor Naționale inițiată de instituția Arhivele Naționale .

Ziua Arhivelor Naționale - 31 octombrie - ne conferă un prilej în plus în a asigura publicul larg că instituția noastră este în slujba adevărului istoric și al cetățeanului conform devizei înscrisă în semnul nostru heraldic “ *SEMPER VERITATI*” .

